

**РЕЦЕНЗІЯ
НА ДОВІДНИК
«ЕНЦИКЛОПЕДІЯ МОЛОДІЖНОЇ РОБОТИ» (2022)²**

(укладачі: Н. Левченко, Н. Коляда, О. Балдинюк, О. Бойко, В. Ісаченко, Т. Коляда,
І. Карпич, О. Матрос, Н. Коляда)

Петренко Оксана, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

E-mail: oksana.petrenko@rshu.edu.ua

У сучасному суспільстві молодіжну роботу зазвичай розуміють як інструмент для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та активного громадянства молодих людей. Молодіжна робота є «ключовим словом» для всіх видів діяльності соціального, культурного, освітнього або політичного характеру, що робиться разом з молоддю, для молоді та силами самої молоді. Вона належить до сфери освіти поза межами навчального закладу, найчастіше пов'язана з неформальною або інформальною освітою.

«Енциклопедія молодіжної роботи» – довідниково-аналітична праця, у якій висвітлено проблеми теорії, історії та практики молодіжної роботи, молодіжної політики. Підготовка видання здійснювалася відповідно до плану роботи Молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, укладено науково-педагогічними працівниками та аспірантами кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Ключові слова: *молодь, молодіжна політика, молодіжна робота, соціальна робота з молоддю, молодіжний працівник.*

**REVIEW
TO THE DIRECTORY
«ENCYCLOPEDIA OF YOUTH WORK» (2022)**

Petrenko Oksana, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Education, Rivne State Humanitarian University

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-6906-3542>

E-mail: oksana.petrenko@rshu.edu.ua

In modern society, youth work is usually understood as a tool for personal development, social integration and active citizenship of young people. Youth work is a «keyword» for all types of activities of a social, cultural, educational or political nature, which are done together with young people, for young people and by the forces of young people themselves. It belongs to the field of education outside the educational institution, most often associated with non-formal or informal education.

² Енциклопедія молодіжної роботи / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: Левченко Н., Коляда Н., Балдинюк О., Бойко О., Ісаченко В., Коляда Т., Карпич І., Матрос О., Коляда Н. Київ. 2022. 129 с.

«Encyclopedia of youth work» is a reference and analytical work that highlights the problems of theory, history and practice of youth work, youth policy. The preparation of the publication was carried out in accordance with the work plan of the Youth Center «START» of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, concluded by scientific and pedagogical workers and graduate students of the Department of Social Pedagogy and Social Work of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University.

Keywords: youth, youth policy, youth work, social work with youth, youth worker.

Сучасна молодь як специфічна соціальна група є предметом особливої уваги сучасного суспільства, що підтверджено розвитком різних програм для їх розвитку як в Україні та і за її межами. Нині саме робота з молоддю, а зараз її називають – молодіжна робота є затребувана у нашому суспільстві, це також підтверджено на державному рівні через програму підготовки молодіжних працівників, Державну цільову соціальну програму «Молодь України» та багато інших. На базі закладів вищої освіти прослідковуються елементи молодіжної роботи, які внесені у освітні програми різних спеціальностей, серед них найпоширеніші «Соціальна робота» та «Освітні, педагогічні науки».

Сучасність висуває ряд вимог щодо підвищення ефективності соціальної роботи з молоддю, серед яких – оновлення змісту підготовки, зосередження уваги на усвідомленні досвіду минулих років; врахування вікових особливостей та прав молодих людей, формування умінь вибору змісту роботи, планування. Тому на порядку денному – формування справжнього соціально компетентного організатора молодіжної роботи, розробка ефективних моделей та механізмів підготовки кадрів для означеної сфери соціальної роботи з урахуванням адекватних особливостям часу орієнтацій та інтересів молоді, а також соціально-політичної ситуації в країні і світі.

Сьогодні в Україні набирає популярності молодіжна робота – діяльність, спрямована на залучення дітей та молоді до суспільного життя, що здійснюється дітьми та молоддю, разом з дітьми та молоддю або в інтересах дітей та молоді за допомогою інструментів спільного прийняття рішень [4].

Молодіжна робота здійснюється через комплекс заходів молодіжної політики, що орієнтовані на молодь та проводяться разом із молоддю і для молоді засобами неформальної освіти у вільний для молоді час, спрямований на надання можливості молоді розвиватись самостійно; ці заходи також націлені на покращення умов особистого і соціального розвитку молодих осіб відповідно до їхніх потреб та можливостей, сприяють їхньому духовному та фізичному розвитку.

У сучасному суспільстві молодіжну роботу зазвичай розуміють як інструмент для особистісного розвитку, соціальної інтеграції та активного громадянства молодих людей. Молодіжна робота є «ключовим словом» для всіх видів діяльності соціального, культурного, освітнього або політичного характеру, що робиться разом з молоддю, для молоді та силами самої молоді. Вона належить до сфери освіти поза межами навчального закладу, найчастіше пов'язана з неформальною або інформальною освітою. Основна мета молодіжної роботи полягає у створенні для молодих людей можливостей самим формувати власне майбутнє. Діапазон тем, які охоплює молодіжна робота настільки ж різноманітний, як і типи людей та організацій, залучених до неї. Політична діяльність, вулична робота, спортивні заходи, соціальне підприємництво та проведення дозвілля можна називати

молодіжною роботою.

У Національній молодіжній стратегії до 2030 року (2021) визначено пріоритети, один із яких – залучення молоді до участі в суспільному житті, підвищення її самостійності, конкурентоспроможності, формування в молоді громадянських компетентностей [1].

Закон України «Про основні засади молодіжної політики» (2021) визначає, що «молодіжна робота – це діяльність, спрямована на залучення дітей та молоді до суспільного життя, що здійснюється дітьми та молоддю, разом з дітьми та молоддю або в інтересах дітей та молоді за допомогою інструментів спільного прийняття рішень»; «молодіжний центр – установа, підприємство, організація, що здійснює молодіжну роботу»; «молодіжний працівник – особа, яка здійснює молодіжну роботу, пройшла спеціалізовану підготовку в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування, реалізує молодіжну політику та отримала свідоцтво встановленого зразка» [4; 3].

Мережа молодіжних центрів в Україні збільшується, станом на 01.08.2022 р. на офіційному сайті Асоціації молодіжних центрів України зареєстровано більше 320 центрів різної форми власності та підпорядкування.

Отже, популяризація молодіжної роботи через молодіжні центри, простори, молодіжні ради сприяють особистісному та позитивному розвитку молоді в нашій країні.

У цьому зв'язку заслуговує на увагу довідник «Енциклопедія молодіжної роботи», який підготовлений у межах дисертаційного дослідження «Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи» докторантки кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (Левченко Н. В., канд. пед. наук, доц., науковий консультант Коляда Н. М., д-р пед. наук, проф.).

В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини з 2018 р. створено Молодіжний центр «START» на базі факультету соціальної та психологічної освіти (декан факультету Кравченко О. О., д-р пед. наук, проф.). Мета діяльності центру – створення умов для всебічного розвитку і самореалізації молоді в різних сферах суспільного життя, розкриття її потенціалу, захист інтересів та прав; сприяння соціальному становленню й розвитку, професійній орієнтації та організації змістовного дозвілля, підтримці талановитої молоді. Учасниками Центру є викладачі та студенти університету, студентська та учнівська молодь регіону.

Основними завданнями центру є: створення умов для творчого розвитку особистості, інтелектуального самовдосконалення молоді; залучення молоді до участі в наукових, мистецьких, спортивних, інформаційно-просвітницьких заходах; утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у молоді; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; взаємодія з молодіжними, дитячими громадськими організаціями; забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва [2].

Основні напрями діяльності Центру такі:

– навчально-науковий – розвиток самоврядування через неформальну освіту; проведення форумів, наукових конференцій, семінарів-тренінгів, з'їздів, ділових зустрічей, дискусійних клубів щодо різних аспектів розвитку молодіжного руху; підготовка та перепідготовка молодіжних працівників шляхом організації лекторіїв, тренінгів, майстер-класів, розвиток молодіжного підприємництва; упровадження новітніх механізмів молодіжної політики Ради Європи через міжнародне партнерство, стажування, культурно-освітні обміни;

– дозвіллєвий – організація та проведення культурно-масових заходів (концертів, спектаклів, презентацій, фестивалів, бенефісів, літературно-пісенних свят, театральних концертних вечорів, творчих зустрічей, художніх звітів, змагань з інтелектуальних ігор, вистав, конкурсів, турнірів, спортивно-розважальних, оздоровчих заходів, вечорів відпочинку, танцювальних вечорів, балів, дискотек тощо); забезпечення спортивного розвитку молоді; сприяння відродженню духовності, зміцненню моральних засад, організації змістовного дозвілля молоді;

– інформаційно-консультаційний – надання правової, інформаційної, методичної та консультативної допомоги молоді; сприяння залученню молоді до участі у міжнародних молодіжних наукових, мистецьких, спортивних, інформаційнопросвітницьких заходах, формування потужного молодіжного медіа-ресурсу – інтерактивного прес-центру із медіаковоркінгом; активна співпраця з громадськими та волонтерськими організаціями міста та розвиток волонтерського руху серед молоді;

– проєктний – підтримка проєктів органів студентського самоврядування, підприємницьких ініціатив молоді, забезпечення зайнятості молоді у вільний час; сприяння розвитку молодіжних ініціатив у трудовій сфері, перепідготовка та підвищення кваліфікації молоді; активна взаємодія між органами влади та молоддю на місцевому рівні шляхом залучення до створення стратегій програм, заходів та проєктів; організація та проведення конкурсів, проєктів, програм молодіжних організацій, спрямованих на розв'язання проблем молоді;

– профорієнтаційний – допомога молодим людям у визначенні з майбутнім фахом: профорієнтаційні тренінги, майстеркласи, екскурсії до компаній, знайомство з представниками різних професій;

– менторський – підтримка та супровід цікавих молодіжних проєктів, допомога з менеджментом, фандрайзинг, створенням бюджету, комунікація, пошук волонтерів та в ін. [2].

Центр у межах своєї діяльності – навчально-наукового напрямку працює над науковою проблемою молодіжної роботи, підготовки майбутніх соціальних працівників до молодіжної роботи. Тому, однією з колективних праць став довідник «Енциклопедія молодіжної роботи», укладачі якого здійснили аналіз різних інформаційних, наукових джерел та підготували видання для фахівців молодіжної роботи, спеціалістів, які працюють з дітьми та молоддю, педагогів, науковців – усіх, кого цікавлять питання молодіжної політики, молодіжної роботи. До довідника увійшло більше 100 понять з проблеми молодіжної політики, молодіжної роботи, молоді.

Довідник «Енциклопедія молодіжної роботи» дозволить доповнити праці з молодіжної політики, молодіжної роботи; допоможе у роботі фахівців з молодіжної роботи, молодіжним працівникам, молоді зрозуміти сучасні поняття. Довідник не охоплює всіх понять даної проблематики, що є перспективним напрямом у формуванні другої частини такої енциклопедії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національна молодіжна стратегія до 2030 року : Указ Президента України від 12.03.2021 р. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13> (дата запиту: 23.08.2022)
2. Коляда Н., Левченко Н. Розвиток молодіжної роботи в умовах закладу вищої освіти (з досвіду діяльності молодіжного центру «START» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини). *Соціальна робота та соціальна освіта*. Випуск 2, 2019 С. 87–96. URL : <http://srsou.edu.ua/article/view/158475> (дата запиту: 03.09.2022)
3. Левченко Н. Менеджмент молодіжних центрів як ефективна форма реалізації молодіжної політики. *Адаптивне управління: теорія і практика*. Серія «Педагогіка». Випуск 12 (23), 2021. URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/download/432/375> (дата запиту: 02.09.2022)
4. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27.04.2021 р. № 1414-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата запиту: 23.08.2022)

REFERENCES

1. Natsionalna molodizhna stratehiia do 2030 roku : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 12.03.2021 r. № 94/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#n13> (data zapytu: 23.08.2022) [in Ukrainian].
2. Koliada N., Levchenko N. Rozvytok molodizhnoi roboty v umovakh zakladu vyshchoi osvity (z dosvidu diialnosti molodizhnogo tsentru «START» Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny). *Sotsialna robota ta sotsialna osvita*. Vypusk 2, 2019 S. 87–96. URL : <http://srsou.edu.ua/article/view/158475> (data zapytu: 03.09.2022) [in Ukrainian].
3. Levchenko N. Menedzhment molodizhnykh tsentriv yak efektyvna forma realizatsii molodizhnoi polityky. *Adaptyvne upravlinnia: teoriia i praktyka*. Seriiia «Pedahohika». Vypusk 12 (23), 2021. URL : <https://amtp.org.ua/index.php/journal/article/download/432/375> (data zapytu: 02.09.2022) [in Ukrainian].
4. Pro osnovni zasady molodizhnoi polityky : Zakon Ukrainy vid 27.04.2021 r. № 1414-IKh. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (data zapytu: 23.08.2022) [in Ukrainian].